

AYN RAND VE “YAŞAMAK İSTİYORUM” ROMANINDA SOVYET
DÜNYASININ YANSIMALARITHE REFLECTIONS OF SOVIET LIFE IN THE NOVEL “I WANT
TO LIVE” BY AYN RAND*Reyhan ÇELİK****Özet:**

Geniş anlamda düşündüğümüzde edebiyat hayatı temsil eder. Yazarın bağlı bulunduğu toplumsal ve kültürel yaşamın etkisi az ya da çok eserlerinde görülebilir. Aynı şekilde yazarın düşünce yapısı ve hayata bakışı ile ilgili ipuçları da eserden yola çıkılarak ortaya konulabilir. Dolayısıyla toplum ve kültür öğelerini edebiyat sanatı incelemelerinden ayrı tutmak mümkün değildir. Nitekim diğer dünya edebiyatlarında olduğu gibi Rus edebiyat tarihini incelediğimizde de kaleme alınan edebi eserlerin toplumsal gerçekliği ortaya koyma amacı güttüğünü görürüz.

1917 Ekim devrimi yıllarında henüz bir çocuk olan Rus asıllı Amerika’lı yazar Ayn Rand da çocukluk ve gençlik yıllarının Rusya’sını eserlerinde yansıtmıştır. Özellikle “Yaşamak İstiyorum” adlı romanı, bu anlamda çok önemlidir. Diktatörlüğün hiçbir şeklini kabul etmeyen Rand, kendi yaşam tecrübelerini de aktararak, romanda yarattığı figürler üzerinden o dönemin gerçeklerini yansıtmıştır.

Çalışmamızda Rand’ın Sovyet sistemini ve o dönemin özelliklerini hangi yönleri ile nasıl ortaya koyduğunu ortaya çıkarmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Sovyetler, “Yaşamak İstiyorum”, Ayn Rand.

Abstract:

When we think of it as a whole, literature represents life. The effects of the cultural and social life that the writer leads can be seen in his novels. We can also discover many things about the writer and his view on life through his novels. Therefore it is not possible to separate social and cultural elements from literary analysis. Social and cultural elements can also be seen in Russian literature as they are in world literature.

Ayn Rand was a child during the October 1917 Revolution in Russia and reflects these years of youth in her novel. This can especially be seen in her novel “I Want To Live”. Rand never accepted dictatorship. She portrays his views through the use of fictitious characters.

* Yrd. Doç. Dr.,Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü - Kayseri
rcelik@erciyes.edu.tr

In our work, we will attempt to put forwards how she portrays his views of the Soviet System and that time period.

Key words: Soviets, "I Want to Live", Ayn Rand.

Geniş anlamda düşündüğümüzde edebiyat sanatı sosyal bir gerçekliktir ve hayatı aktarır. Dolayısıyla da yaratılan edebi eser, türü ne olursa olsun toplumsal olguların ürünüdür. Edebiyata bu sosyolojik yaklaşım ister istemez bizleri, okuduğumuz eserde edebiyat-sosyoloji ilişkisini düşünmeye sevk eder. Gennadiy N. Pospelov edebiyat bilimi kitabının bir bölümünde edebi eserlerdeki fikrin tarihselliğe uygunluğu ile ilgili değerlendirmeler yapar ve Rus yazar N. Çernişevski'nin, yazarı bir yargıca benzetmesini güzel bir örnek olarak değerlendirir. Aslında bu yorum bir anlamda doğru olarak kabul edilebilir. Çünkü roman, yapısı itibariyle yazarın belli yargılarının, değerlendirmelerinin ve çıkarımlarının bütünüdür. Ancak yazarın yargısı gerçek kişiler üstüne değil, fakat bir çağda ve belirli bir ülkedeki, bütünlemesine toplumsal kesim ve hareketlerin yaşamından asal nitelikleri kendilerinde cisimleştiren toplumsal karakterler üstüne, yaratılmış kahramanlar üstünedir. Bu nedenledir ki, tarihsel gelişimin temsilcisi olan güçler, yazarın yargılarının haklı olmasına her zaman çok önem verirler. Yazarın meydana getirilen karakterlerle ilgili düşünsel-heyecansal yorumunun gerçekten onların yaşamının nesnel, asal niteliklerine, en genelde ulusun yaşamı içindeki anlam ve konumlarına ve tarihsel gelişimin perspektiflerine uygun olması, toplum için büyük önem taşır (Pospelov, 1995: 131).

Yazarın hangi koşullar ve ilişkiler içinde yaşayıp yazdığı konusunda hiçbir fikir olmaksızın, onun amaçlarını, yönelişlerini, eserlerindeki düşünce eğilimini ve güdümünü, yaratışının özgül boyutlarını anlamak zordur. Bu nedenle de okuyucu yazarın- eserini tasarlarken ve yazarken- içinde bulunduğu düşünsel ve kültürel yaşamın atmosferini, gerçek durumunu kavraması gerekir. Örneğin Cumhuriyetin kurulmasının ardından Türkiye'deki köy ve köylünün kalkınma politikasının bir yansıması da edebiyatta gerçekleşmiştir. Edebiyatımızda 1923'den başlayıp 1980'li yıllara kadar devam eden köy ve köylü sorunu, özellikle 1950'lerden sonra farklı bir yönde, Fakir Baykurt, Sabahattin Ali vb. köy enstitülü yazarlar tarafından başlatılan yeni köy romanı anlayışını beraberinde getirmiştir (bk. Kaplan, 1997: 27-51). Yazarların içinde buldukları toplumsal koşullar ve kültürel yaşamın paralelinde de o dönemin karakteristik özelliğini ortaya koyan eserler ve figürler yaratılmıştır. Dolayısıyla bu dönemde köy romanı anlayışıyla kaleme alınan eserleri değerlendirirken, bu hususun göz önünde bulundurulması gerekir.

Rus tarihinde Ekim devrimi olarak bilinen ve yaklaşık 75 yılı kapsayan Sovyet dönemi de, gerek toplumsal gerek edebi açılardan yeni oluşum ve değişimler sürecidir. Sistemin ortaya çıkardığı olgular edebiyatın da yönünü ve niteliğini değiştirmiştir. Bu süreçte bazı yazar ve şairler ülkede, devletin denetimi altında özgün eserlerini yaratmaya çalışırken ya sürgüne gönderilmiş ya da sessizce yok edilmişlerdir. Bir kısmı da “Göçmen Edebiyatı” olarak adlandırılan ve üç dalga halinde edebiyat tarihine giren bir edebi hareketi oluşturmuştur. Bu yazar ve şairler, yurt dışından Rusya’ya bakarak oradaki durumu sanatlarında dile getirirler. Örneğin A.N. Tolstoy, A. Bely, B. Pasternak bunlardan sadece birkaçıdır (Çelik, 2011: 14-15).

Ekim devriminden yaklaşık 17 yıl sonra ünlü bir yazar olarak dünya edebiyatlarında tanınacak olan Ayn Rand da (asıl adı Alisa Zinoviyeвна Rosenbaum) aynı yıllarda, aynı şartlar altında yaşarken ülkesindeki değişimleri kabul etmeyerek ülkeyi terk edenler arasında yer alır.

1905’de Petersburg’da doğan Ayn Rand, ailesinin en büyük kızıdır. Küçük yaşlarda edebiyata ve sinemaya olan ilgisini, öykü ve oyunlar yazarak gösterir. Annesi, henüz yedi yaşında olan kızının öyküler yazdığını görünce onu çocuk dergilerine abone yapar ve Fransızca öğretmenliği görevini de kendisi üstlenir. Petersburg’da tarih ve felsefe eğitiminin ardından sinema sanatları enstitüsünde senaryo yazarlığı bölümünde eğitim alır. Ancak o yıllarda gerek sisteme karşı olması ve gerekse güdümlü edebiyat anlayışındaki yazarlık şartlarını yerine getiremeyeceği düşüncesi ile Amerika’ya gitmek ister. Annesinin kuzeninin yanına ziyaret için yurt dışı izni alan Rand, 1926 yılında terk ettiği ülkesine bir daha geri dönmez.

Amerika’daki yıllarına senaryo yazarlığı ile başlayan Rand, 1934’de yayınlanan “16 Ocak Gecesi” adlı eseri ile yazar olarak adını Amerikan edebiyatında duyurmaya başlar. 1936 yılında “Yaşamak İstiyorum” ya da “Biz Yaşayanlar” olarak Türkçe’ye aktarılan “We The Living” adlı romanı özellikle İngiltere’de ilk büyük etkiyi yaratır. Ancak yazarın adının tüm dünyada duyulmasını sağlayan ve yazımı yedi yıl süren ilk profesyonel romanı “Hayatın Kaynağı” (1943)’dir. Ardından yine en büyük romanı kabul edilen “Atlas Vazgeçti” (Atlas Silkindi) 1957 yılında yayımlandığında tüm dünya onu, hem yazar hem de filozof olarak tanımlamaya başlar. Çünkü bu roman, Rand’ın yaşam felsefesini yani objektivist felsefeyi en iyi yansıttığı eseridir. “... Bilgi alanı içinde özel bilimler ağaçlardır, felsefe ise ormanı var eden topraktır ...” (Rand, 1982: 2) diyerek felsefenin, yaşamın temel unsuru ve tüm bilimlerin kaynağı olduğunu vurgulayan Rand, kendi felsefesi olan objektivist felsefeyi kurar. Kısaca tanımlayacak olursak objektivist felsefe, bireycilik üzerine kurulmuştur. Bu felsefenin en yüce varlık olarak kabul ettiği insan, istediği şekilde yaşamalıdır. Yaşam şekli, kendine dayatılan şekilde olmamalıdır. İnsan kendi değerlerini kendisi belirlemelidir. Dolayısıyla da diktatörlüğün hiçbir türünü kabul etmez.

1950’lerden sonra yazarlık statüsünden sıyrılıp yavaş yavaş kendisini filozof olarak tanımlayan Rand’ın, felsefesini destekleyen büyük bir kitle oluşur. Özellikle de “*Yeni Entelektüel İçin*” (1961) adlı kitabından sonra yaşamını, insanların bireysel haklarını savunmaya adanır. 1982 yılında kanserden ölen Rand’ın takipçileri, aralarındaki görüş ayrılıklarından dolayı birçok gruba ayrılmışlardır. Bunlar arasında “Ayn Rand İnstitut-ARI” ve “The Objektivist Center-TOC” en büyük gruplardır (Ecer, 2005: 1).

Az önce de belirttiğimiz gibi hiçbir diktatörlüğü kabul etmeyen yazar, bunu edebi sanatında oldukça keskin bir dille ifade eder. 1936 yılında kaleme aldığı ve İtalya’da birkaç değişik isimle sinemaya uyarlanan “*Yaşamak İstiyorum*” adlı eseri de Sovyet sisteminin makineleşmiş insanını, dolayısıyla da yaşamını, oldukça etkili bir şekilde yansıtır. Sisteme karşı bütün bu olumsuz görüşler, gerçek yaşamından alıntılarla da desteklenmiştir. Aslında tüm eserlerini genel olarak değerlendirdiğimizde bu düşüncenin, her birinde var olduğunu görürüz. Ancak özellikle “*Yaşamak İstiyorum*” adlı eseri, doğup büyüdüğü ve kurtulmak istediği Rusya’ya ve Sovyet sistemine ayna tutar niteliktedir.

Romanda anlatılanlar, 1917 Ekim devriminde Kırım’a kaçan ve dört yıl Kırım’da yaşadktan sonra yeniden Petersburg’a dönen, büyük kızları Kira merkezli, Argounov ailesinin öyküsüdür. Yazarın, hiçbir diktatörlüğü kabul etmeme düşüncesine paralel olarak oluşturduğu Kira figürünün karşısına, zıt figürler yerleştirerek bu sistemi yansıtmaya çalıştığını görüyoruz. Aslında, her ülke, her dönem, farklı düşünce yapısı, yaşayışı ve karmaşıklığı ile kendi özel karakterlerini oluşturur. Edebiyat eserlerinde yansıtılan bu “karakter- biçimleyici” toplumsal koşulları açıklamak için, kahramanların yalnızca toplumsal kökenlerine bakmak, onların yalnızca belli bir toplumsal çevrenin kişisi olduklarını görmek yetmez. O eser kahramanlarının toplumsal gelişmedeki ve siyasal mücadeledeki yerlerini ve ülkelerindeki, çağlarındaki belirli görüşlerin, siyasal, felsefesal ve dinsel ideallerin tüm toplumsal ortamın, onlar üzerindeki etkisini de açıklamak gerekir. Bütün bunlar, köken bakımından aynı çevrenin kişileri olan kahramanların karakterlerini, birbirinden çok farklı biçimleyebilirler (Pospelov, 1995: 107).

Nitekim romanda dairesel bir yapı ile oluşturulan karakterizasyonda figürlerin, karşıt kutuplar şeklinde yerleştirildiğini görürüz. Andrey, Viktor, Pavel ve Sonya koyu birer sistem yanlısı ve parti üyesi iken, Kira ve Leo da sistemden kurtulmaya çalışan karşı kutbun temsilcileridirler. Kira’nın ve Leo’nun sistem karşıtı olmalarından dolayı toplumdaki hakları ve buna bağlı olarak da yaşam şekilleri diğerlerinden farklıdır. “Ben” düşüncesi yerine “biz” düşüncesiyle hareket eden Sovyet yanlıları ise sistemin kendilerine sunduğu haklardan yararlanırlar. Parti üyesi Viktor’un Sovyet halkını birlik beraberliğe çağırdığı konuşmasında yeni rejimle oluşan “yeni insan”

düşüncesini ve bunun beraberindeki “biz” duygusunu açıkça ifade eder. “Yoldaşlarım, Sovyetler yeni bir insan nesli ortaya çıkarıyorlar. Bu yeni nesil eski dünyayı korkutuyor. Zira bu yeni nesil eski standartları ortadan kaldırıyor. O halde bu yeni neslimizin standartları nelerdir. İlk ve en mühimi bizler lügatimizden bir kelime attık. İnşer dillerindeki en tehlikeli, en fena ve en sinsî kelime olan “ben”i attık. Artık o bize yaramaz. İstikbaldeki sloganımız “biz” olacaktır. Kalplerimizde eski canavar bencilliğin yerini kolektivizm almıştır...” (Rand, 2008 : 316). Buna karşılık Kira ve Leo “ben” duygusunu yaşamlarından silmezler. Romanın karakterizasyonundaki bu karşıtlık, romanın toplumsal gerçeklere yakınlığını gösterir niteliktedir. Çünkü Ekim devrimi sonrasında yeni sistemi uygulamaya yönelik kutuplaşmalar olmuştur ki bu durum, üç yıl süren Menşevik ve Bolşeviklerin sürdürdüğü iç savaştır ve Bolşeviklerin yani Sovyet yanlılarının galibiyeti ile son bularak tarihte yerini alır (Onay, 2008: 176-177).

Romanda Sovyet sistemi, figürlerin yanı sıra roman içinde kullanılan tekniklerle de çok belirgin olarak ifade edilmeye çalışılmıştır. Bunlardan en dikkat çeken leitmotiflerdir. Müzikten edebiyata geçen bir terim olan leitmotif, belirli bir sözcük, olgu ya da durumun metin içinde yinelenmesiyle çağrışım yaratılarak, söz konusu bir özelliğin varlığının hatırlatılması anlamına gelen bir söz sanatıdır (Aytaç, 1999: 231). Rand’ın romanında da dönemin birer imgesi haline gelen pek çok leitmotife rastlanır. Bunun temel nedeni olarak Sovyet sisteminde yaşayan Rus insanının artık belirli bir ideolojinin ışığında, tamamen farklı bir anlayış ve yaşam şekliyle bütünleşmesinin sonucu olduğunu düşünüyoruz. Bu insanlar, gerek düşünce gerekse görünüşleriyle birbirlerinden farkı olmayan Sovyet vatandaşlarıdır. Yaşadıkları dünya tamamen Sovyet sisteminin belli başlı renkleri, kıyafetleri, düşünceleri, sloganları ile çevrilidir. Rand bu durumu, romanın daha ilk satırından başlayarak dile getirir. Örneğin “*Petrograd asit fenik kokuyordu*” (Rand, 2008: 7) cümlesi romanın ilk cümlesidir ve roman sonuna kadar sık sık tekrar edilir. Mikrop öldürücü bu maddenin roman boyunca, özellikle de roman figürlerinin sisteme karşı düşüncelerinin yer aldığı bölümlerde yinelenmesi dikkat çekicidir. Çünkü yaşanan dönem isteyerek yada istemeyerek sisteme uygun olarak yaşamayı gerektirir. Eğer sistemin düşüncelerine karşı iseniz tıpkı bir mikrop gibi yok edilmeye mahkûmsunuzdur. Nitekim hiçbir diktatörlüğü ve zorlamayı kabul etmeyen Rand’ın romanının ilk cümlesi olması bu anlamda şaşırtıcı değildir.

Yine roman boyunca, adeta Sovyetleri ifade eden renklerin leitmotif olarak kullanıldığını görüyoruz. Bunlar gri, haki yeşil ve kırmızıdır. Kırmızı, kızıl yıldızın ve kızıl yönetimin hakim olduğu sistemin, haki yeşil Sovyet askerlerinin, gri ise savaşların, büyük değişimlerin yaşandığı yüzyılın ve Sovyet sisteminin rengidir. Petrograd garına giren trendeki Kira’nın gözünden, garın ilk betimi “... *Petrograd garının tavanındaki camlar, tozdan ve yıllarca vuran rüzgardan çelik grisi bir renk almıştı. Bazıları da atılan*

kurşunlardan kırılmıştı. Kırık camların arkasından kurşuni gökyüzü görünüyordu ..." (Rand, 2008: 7) şeklindedir. Gri renk roman boyunca hemen hemen tüm betimlerde yer alır. Dört yıl sonra Petrograd'a geri dönen Kira'ya Sovyet kimliği çıkarılırken kullanılan defterin gri renk olduğu özellikle vurgulanır. Aynı şekilde figürlerin göz renkleri, bina duvarlarının renkleri hatta gökyüzü bile gridir.

Haki yeşil Sovyetlerin kaçınılmaz unsuru olan, askerlerin rengidir. Dolayısıyla Rusya'nın her yerine hakim olan renklerden biridir. Kira, roman boyunca "Sovyet askerleri" sözünün yerine haki yeşil üniformalardan bahseder.

Kırmızı (kızıl), Sovyetleri en çok ifade eden renktir. Bilindiği gibi kırmızı, somut dünyanın rengidir. Tasavvuf diliyle söyleyecek olursak fani dünyanın rengidir. Ruhbilim ise kırmızının insanda huzursuzluk ve korku yarattığını söyler (Ecevit, 2004: 230). Her yer kızıl yıldızlı bayraklar ve kızıl renkli sloganlarla ve afişlerle doludur. Yalnızca kızıl yıldızlı kızıl bayraklar değil insanların kullandığı eşyalarla da bu rengin yani sistemin hakimiyeti ifade edilir. Kadınların kullandığı eşarplar, mendiller, kıyafetler ... hepsi Sovyetlerindir. Nitekim Kira'nın giydiği kırmızı kadife elbise, romanın düğüm noktasında ortaya çıkar. Bütün bunların yanında Kira'nın ülkesinden, daha doğrusu sistemden kaçış mücadelesinin sonunda kanlar içinde kalması da Sovyetlerin, sisteme karşı çıkan insanlara sunduğu son olarak düşünülebilir. Romanın son sahnesinde, ülkeden ikinci kez kaçmayı deneyen ve kaçarken de vurulan Kira'yı şu şekilde görürüz: "... *Kira uçuşumun kenarında yatıp gökyüzüne baktı. Beyaz ve hareketsiz eli aşağıya doğru sarkmıştı. Küçük kızıl damlalar ağır ağır karda yayılıyorlar, uçuşuma doğru süzülüyorlardı ... Hep beklemişti. Sanki bu anı daha önce yaşamış ve hissetmişti. Bunu, karlara damlayan kanların aktığı delikten çok daha derinde bir yerde hissetmişti ..."* (Rand, 2008: 529). Yolun sonunda Kira'yı bekleyen şeyin adı özgürlüktür.

Kira, iki kez ülkeden kaçmayı dener. İlki Leo ile birlikte gerçekleşir. Kendileri gibi birçok kaçağın bulunduğu gemiye binerler. Fakat gemi hareket etmeden kamaralarının kapısında birkaç kişi onları dışarı çağırır. Kira, Sovyet polisi tarafından tutuklanmak üzere olduğunu ancak polis kepindeki kızıl yıldızı gördüğünde anlar. Bu durumu da ancak kızılın kişide uyandırdığı duygu ile açıklayabiliriz. Dolayısıyla kırmızı renk romanda, sıradan bir renk olarak değil Sovyetleri simgeleyen en önemli renk olarak aktarılmıştır.

Sovyet sisteminin ruhunu yansıtan bazı temel eşyalar da roman boyunca sürekli olarak tekrarlanır. Özellikle "Pravda Krasnaya" gazetesi; halkın kullandığı ve yanması için gaz pompalamak gereken, yanınca da insanın genzini yakan "Primus" adı verilen ocak; sistemin çıkarlarını gözetken ve bir çeşit apartman yöneticisi olarak tanımlayabileceğimiz "upravdom"lar;

eskiden burjuvaların kullandıkları sobalara benzediği için böyle bir ad verilen, bir soba çeşidi “burjuva”lar; tüm partililerin giydiği siyah deri ceketler; ekşimiş darı çorbaları, kokmuş keten tohumları...hepsi birer leitmotif özelliği gösterirler ve Sovyet sistemini yansıtır. Yine sistemin insanlara vermeye çalıştığı “biz” duygusunu görsel olarak aşıl原因 ve zihinlerde yer eden sloganlar vardır. Bunlar yaşanan her mekânda, caddelerde, bahçelerde, kurumlarda, sinemalarda, evlerde... bulunurlar. Bu sloganlar da kırmızı zemin üzerine yazılmıştır. Örneğin “*Dünya Proleterleri Birleşin*”, “*Yoldaşlar, Bizler Yeni Hayatın Kurucularıyız*”. Tüm bunlar, Sovyetleri oluşturan birer parçadır. Rand, dönemin yapay yönetim biçimini ve sıkıntılı toplum yaşamını sözünü ettiğimiz nesnelere ve renklerle aktarır.

Aslında yazarın bütün bu sistem karşıtı düşünceleri, tüm roman boyunca böylesine açık bir şekilde değildir. Bazı yerlerde yazarın dönem ruhunu ironik bir dilde de yansıttığı görülür. Karşıt anlamdaki sözleri bir arada kullanmak, karşıt değerleri uyuma ulaştırmaya çalışmak ya da kısaca tersinme (Aytaç, 1997: 150) olarak tanımlayabileceğimiz ironi sanatının, bu romanda, ifadeyi daha da keskinleştirdiği düşüncesindeyim. Nitekim yazarın, her kadının tekdüze kıyafetler giyebildiği bir toplumda, Vava'nın elbisesi için “*bu en son Sovyet modasıydı*” tanımlaması, bununla birlikte koyu bir Sovyet yanlısı olan Sonya'nın doğmamış bebeğine “yoldaş” demesi o dönemin anlaşılması açısından dikkate değerdir.

Sovyet sistemi yalnızca kullanılan renkler ya da nesnelere yansıtılmaz. Sistem ister istemez insanların tüm yaşamına girmiştir, girmek zorundadır. Bir eserin konusu yalnızca yazarın düşüncelerine bağlı değildir, aynı zamanda toplumun belli bir dönemdeki kendine özgü ulusal yaşamının özelliklerinin de bir ifadesidir. Bu bağlamda düşündüğümüzde dönemin ruhu, yine romanın ilk sayfasından itibaren hissedilir. Petrograd garındaki trenin yük vagonundaki insanlar tüm ifadelerini kaybetmiş yüzleri ile betimlenir. “*Yük vagonu, insan ve denk doluydu...insanlar ise eski püskü palto ve şallara sarılmışlardı ... toz, bütün ifadelerini kaybetmiş yüzlere derin çizgiler çizmişti*” (Rand, 2008: 7). Görüldüğü gibi “*bütün ifadelerini kaybetmiş yüzler*” sözü o dönem insanının tipik özelliğidir. Çünkü yalnızca Sovyet ideali için yaşamayı öngören sistemde insanların başka düşüncelere sahip olması kabul edilemez bir durumdur.

Bu şartlarda insanların önünde iki seçenek vardır, ya sisteme uyacak ya da ölecektir. Bu ölüm ya açlıktan ya da Kira gibi sistemden kaçarken vurularak olabilir. Ölüm için bile fazla seçenek yoktur. Kira gibi sevgilisi Leo da, Rusya şartlarında sistemin insanlara dayattığı kurullarla yaşamak istemez. Bu nedenle her ikisi de partiye üye olmazlar. Partiye üye olmadıkları için de kendilerine iş verilmez. Leo, sendikaya üye olup öğretmenlik yapmak ister ancak çalışmadığı için sendikaya üye de olamaz, sendikaya üye olamadığı için de işsiz kalır. Dolayısıyla da karnını

doyurabilmek için gerekli yiyecek karnesini de devletten alamaz. Hatta çok hasta olan Leo'yu, parti üyesi olmadığı için sanatoryuma yatırmazlar. Görüldüğü gibi insanlar bir çıkmazın içindedirler. Romanın başında sisteme direnenlerden, Kira'nın teyzesinin eşi Vasiliy Dunayev hariç herkes, sonunda sistemin savunucusu olmuştur. Nitekim Vasiliy Dunayev Sovyet memuru olmamak için verdiği yaşam mücadelesiyle, Kira tarafından yüceltilen tek kişidir.

İnsanlar üzerindeki bu baskı, yalnızca düşünce dünyalarında ya da yaşam şartlarında değildir. Az önce de belirttiğimiz gibi bu baskı, kıyafetlerinde hatta kıyafetlerinin renklerinde bile kendini gösterir. Sistemin temel unsuru kadınlar, neredeyse kadınlıklarını unutup tek tip kıyafet giyen makineler haline gelmişlerdir. Nitekim kendisini ziyarete gelen Kira'nın da üzerinde aynı elbisenin olduğunu gören İrina, yeni elbisesinin heyecanını unuttur ve *"düz çizgili bir kumaş alırsam bunun eşine pek rastlayamayacağımı sanmıştım ... fakat ilk giydiğim gün on beş dakika içinde üç kadında aynı kumaşı gördüm ..."* (Rand, 2008: 286) diyerek üzüntüsünü belli eder. Bu örnekler roman boyunca tekrarlanır. Hatta yeni kumaşların üretildiği 1925 yılında bile kadınların mutlu olamadıkları şöyle aktarılır: *"Yıllardır ilk defa yeni kumaşlardan yapılmış elbiseler giyorlardı. Fakat yeni kumaşlarda yalnızca altı desen vardı. Siyah beyaz kareli basma giymiş kadınlar yine aynı desenli elbiseleri olan hemcinslerinin yanından geçiyor; beyaz üstüne kırmızı puanlı elbise giymiş olanlar beyaz üstüne yeşil benekli elbiseleri olan kadınlara rastlıyordu.....bu yüzden de hepsinin neşesi kaçıyor tabii. Kadınlar büyük bir yetimhanenin üniformalarını giymiş anasız babasız çocuklar gibi kaşlarını çatıp somurtarak gidiyorlardı ..."* (Rand, 2008: 273). Aynı şekilde yurt dışından kaçak yollarla getirilen tül çorapları giyebilenler, kadınların gözünde çok şanslıdır ve onları giyebilen kadınlara gıptayla bakılır. Dolayısıyla eşitlik düşüncesine dayanan Sovyet sistemi ne yazık ki, kadınıyla ve erkeğiyle tüm Rus halkını adeta makineleştirmiş ve tek düze bir yaşam sunmuştur.

Buraya kadar verdiğimiz örneklerde görüldüğü gibi, dönemi karakterize eden eşyalar ve kişiler göz önüne alınarak bir Sovyet sistemi tablosu çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu tabloda, modern dünya tarihinin dönüm noktası olma özelliğindeki 1917 Ekim devriminin sonuçları ve bu sistemin olanca gücüyle sardığı insanın, yaşam mücadelesi yansıtılır. Bu yansıma, oldukça etkili kullanılan leitmotiflerle okuyucunun zihninde yer edecek kadar güçlüdür. Ancak roman değerlendirilirken, olayların ve figürlerin Rand'ın yaşam felsefesiyle doğru orantılı olarak yansıtıldığı göz önünde bulundurulmalıdır. Sanırım burada Alper Ecer'in Rand için *"düşünceli romancı"* (Ecer, 2005: 120) tanımlamasını anmadan geçmek doğru olmaz. Çünkü Rand, objektivist felsefeye uygun olarak romanında, okuyucuya o dönemin Rus insanını göstermek istediği şekilde sunmayı başarmıştır.

KAYNAKLAR

- Aytaç, Gürsel. (1999). *Genel Edebiyat Bilimi*. İstanbul: Papirüs Yayınları.
- Aytaç, Gürsel. (1997). *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Çelik, Reyhan. (2011). *Sovyet Edebiyatında Köy Nesri I*. Kayseri: Laçın Yayınları.
- Ecer, Alper. (2005). "Ayn Rand: Düşünceli Romancı", *Liberal Düşünce Topluluğu*, (38-39).
- Ecevit, Yıldız. (2004). Orhan Pamuk'u Okumak. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kaplan, Ramazan. (1997). Türk Romanında Köy. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Onay, Yaşar. (2008). *Bati'ya Direnen Rusya*. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.
- Pospelov, Gennadiy. (1995). *Edebiyat Bilimi*. İstanbul: Evrensel Kültür Kitaplığı.
- Rand, Ayn. (1982). "Philosophy: Who Needs It", *New American Library*, New York, s. 2
- Rand, Ayn. (2008). *Yaşamak İstiyorum*. İstanbul: Plato Yayınları.
<http://us.reocities.com/in96158/rand.html>